

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502
✉: titkarsag@repate.hu
🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/517/2014/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

208/2015. (V. 26.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ 2014. szeptember 8-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2015. május 26-án megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos a Testület Ügyfélszolgálatán szóban terjesztette elő a panaszát. Előadta, hogy 2014. szeptember 2-án 15 óra 57 perc körül a 49-es villamoson utazott. A panaszost a villamosról a M. Zs. körtér előtt szállították le az ellenőrök., a városi közlekedési vállalat ellenőrök hívták oda a rendőröket. A városi közlekedési vállalat ellenőre a panaszost sértegette, „hülye gyerekek, senkiházinak” nevezte. Az ellenőrt a panaszos a rendőrök megérkeztéig pofon ütötte, mert sértegette a panaszost. Nem lukasztott jegyet a villamoson, mert gyógyszer szed és elfelejtette.

A rendőr megkérdezte a panaszost, hogy ki bántotta, panaszos elmondta, hogy az ellenőr bántotta. A panaszos sérelmezte, hogy a rendőr sértegette „seggfejnek” nevezte. E körben elmondta, hogy magatartásával nem zavarta a ellenőrök helyszíni meghallgatását, hanem épp akkor hozzá beszélt a rendőr, és nem a két férfi meghallgatása zajlott. Ezután a panaszost rendőrségi autóval, megbilincselve beszállították a kerületi Rendőrkapitányságra. A panaszos kezét előre bilincselték a rendőrök, de nem kellett testi kényszert alkalmazniuk,

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszosok személyes adatait töröltük.

mert nem állt ellen. A panaszost fogdán helyezték el. A védőügyvéd nem volt jelen a meghallgatáson, panaszos a meghallgatásról jegyzőkönyvet nem kapott.

A panaszost a kihallgatást követően rabosították, ujjlenyomatot vettek tőle. A rendőrkapitányságon az előállítás kezdetén nyilatkoztatták az élmezés és a kiértesítést körében.

A kapitányságon miután elengedték tájékoztatták, hogy nem kell visszamennie, mert az ügyet lezárják. Arról nem tud, hogy az ellenőröket a rendőrkapitányságon meghallgatták-e.

A panaszos kivizsgálást kér a rendőr hangneme, a bilincselés ténye, továbbá az előállítás hosszadalmas volta miatt.

2) A panaszos átadta a kerületi Budapesti Rendőr-kapitányság Bűnügyi Osztályának határozatának a védő kirendeléséről, a letéti jegyzőkönyvet és az előállításról kiállított igazolás. Az igazolás szerint panaszos 8 órán keresztül volt előállítva, 2014. szeptember 2-án 17 órától 23 óráig, előállítására az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján került sor.

II.

A rendőrség a panasz kivizsgálása érdekében az alábbi iratokat bocsátotta rendelkezésre.

1) Az előállítás végrehajtásáról készült jelentés szerint a panaszost 2014. szeptember 2-án 16 óra 57 perckor az Rtv. 29. § alapján igazoltatták, majd az Rtv. 31. § alapján átvizsgálták és az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján előállították. Vele szemben testi kényszerrel és az Rtv. 48. § b) pontja alapján támadás megakadályozása végett bilincset alkalmaztak 17 óra 45 perctől 18 óra 25 percig. Az intézkedés során sérülés vagy anyagi kár nem keletkezett.

Az intézkedő rendőr az esemény rövid leírásaként előadta, hogy aznap 16 és 17 óra között egy általános iskolánál biztosítási feladatot látott el.

16 óra 57 perckor arra lett figyelmes, hogy az iskola előtti villamos megállóban egy 49-es villamos áll bent, illetve a villamosmegállóban két férfi és egy nő hangosan veszekednek. A r. szds. L. Zs. r. fiórm-mel a helyszínre ment, ahol intézkedés alá vonta mindhárom személyt.

A helyszínen meghallgatta L. V. jegyellenőrt, aki elmondta, hogy 16 óra 55 perc körüli időben kollégájával T. L.-lrel a Gellért téren felszálltak a D. térről az E. tere közlekedő 49-es jelzésű villamosra jegy ellenőrzése céljából. Kollégája a szerelvény végétől számított második ajtó, illetve ő a szerelvény végén található utolsó ajtón szállt fel. Elmondása szerint fenti személy a szerelvény végétől számított második ajtónál ült menetiránnyal szemben. Amikor felszálltak a villamosra és elővették a karjelzésüket akkor fenti személy azonnal felállt a helyéről és elindult a szerelvény végébe ahol ő tartózkodott és a kezeletlen vonaljegyét szerette volna lekezelni. Ekkor fenti személlyel közölte, hogy ezt már ilyen formában nem áll módjában elfogadni.

Erre fenti személy kiabálni kezdett vele. L. V. elmondta tovább, hogy ő olyan testhelyzetben állt, hogy jobb karjával a mellette lévő korlátot fogta, illetve mögötte a villamos ajtaja helyezkedett el. Ezt követően a nő lökdösni kezdte és amikor a G. téren megállt a villamos fenti személy átbujt L. V. karja alatt és leugott a villamosról, de közben L. V. jobb zsebébe kapaszkodott és őt is magával rántotta. Elmondása szerint nem esett a földre, de ezen

tevékenységének következtében a villamosról lerántotta. Ezt követően a villamosmegállóban fenti személy egy alkalommal jobb kézzel tenyérrel megütötte L. V. bal arcát, illetve ujjjaival belemarkolt az arcába. L. V. ekkor kiabálni kezdett vele, hogy mit képzels és ne kiabálgj, majd ekkor érkeztek meg a rendőrök.

Ezt követően a r. szds. meghallgatta T. L. jegyellenőrt, aki alátámasztotta a L. V. által elmondottakat.

L. V. mentőt nem kért, illetve annak arcán sérülés nem volt látható. Ezt követően a panaszost is meghallgatta a rendőr, aki elmondta, hogy a D. téren szállt fel a villamosra és a M. Zs. krt-ig szeretett volna menni, mivel a közelben találkozott volna egy ismerőssel.

Elmondta továbbá, hogy 16 óra 55 perc körüli időben a G. téren szállt fel a helyszínen tartózkodó két ellenőr, akik mivel nem volt kezelve a jegye csúnyán beszéltek vele. Elismerte, hogy egy alkalommal tenyérrel ütötte az ellenőrt, illetve azt is, hogy annak arcába belekarmolt.

Ezek után a panaszossal közölte, hogy elfogja és előállítja a BRFK kerületi kapitányságra, amit tudomásul vett. Hozzá tartozó kiértesítését – kérdésre – nem kérte.

Történetet jelentette a r. szds. a csoportvezetőnek. 17 óra 20 perckor megjelent a helyszínen V. T. r. szds, akinek az esetet jelentette a r. szds., 17 óra 24 perckor megérkezett a helyszínre L.L. helyszínelő.

17 óra 50 perctől fenti személlyel szemben kezek előre bilincselését alkalmaztam, mivel az intézkedés során végig verbálisan agresszíven viselkedett. A panaszoson L. Zs. r. ftórm. csomag, illetve ruházatátvizsgálást hajtott végre, amely során tőle bűncselekményből származó tárgy vagy eszköz nem került elő, illetve közbiztonsága veszélyes eszköz sem.

Ezt követően beszállították a panaszost a BRFK kerületi Rendőrkapitányságra, ahol 17 óra 55 perckor sérülés és panasz mentesen átadtam a csoportvezetőnek, aki további intézkedés végett az előállító helyiségben helyezte el őt.

A jelentésben szereplő személyeket körözésben leellenőrizte a r. szds, de abban nem szerepeltek.

A panaszos megkapta az Rtv. 33. § (4) bekezdés szerint tájékoztatót az előállítás okáról, illetve az igazolást az előállítás időtartamáról.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint az intézkedés és a kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű, szakszerű és arányos volt.

2) A rendőrség megküldte a panaszosnak az előállított jogaink ismertetéséről szóló nyilatkozatát, illetve az előállítással kapcsolatos nyilatkozatát, továbbá a letéti jegyzéket, amelynek részletes ismertetésétől a Testület eltekint. A nyilatkozatokat a panaszos 18 óra 25 perckor tette.

3) L. V. tanúkihallgatásáról szóló jegyzőkönyv szerint az ellenőrt 2014. szeptember 2-án 19 óra 53 perc és 20 óra 15 perc között hallgatták ki tanúként a rendőrségen. A tanúvallomás részletes ismertetésétől a Testület eltekint.

4) T. L. tanúkihallgatásáról szóló jegyzőkönyv szerint az ellenőrt 2014. szeptember 2-án 20 óra 28 perc és 20 óra 45 perc között hallgatták ki tanúként a rendőrségen. A tanúvallomás részletes ismertetésétől a Testület eltekint.

5) A gyanúsított kihallgatásáról szóló jegyzőkönyv szerint a panaszost 2014. szeptember 2-án 22 óra és 22 óra 20 perc között hallgatták ki a rendőrségen. A panaszos elmondta, hogy megértette a gyanúsítást, de nem úgy történtek a dolgok. A panaszos elismerte, hogy pofon vágta az ellenőrt, illetve belecsípett az arcába, de csak mert feldühítette, amiket mondott neki. Az ellenőr agresszívan, fenyegetően lépett fel, azt mondta, hogy „te hülye gyerek”, meg hogy a panaszos senkiházi. Amikor odaért a másik ellenőr, az is szidalmazni kezdte.

6) B. A. r. ezredes 2014. október 3-án kelt átiratában előadta, hogy a vizsgálata alapján az alábbiakat állapította meg. 2014. szeptember 2-án arra lettek figyelmesek az Iskola Rendőre program keretében dolgozó munkatársai, hogy két férfi és egy hölgy hangosan veszekszik a villamos megállóban. Az iskola és a megálló kb. 15 méter távolságra van. Az iskola előtti gyalogos átkelőhelyet elhagyták és a helyszínre sietve intézkedés alá vonták a személyeket.

A rendőrök intézkedésének az alapja a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 13. § és a 20. § volt. A rendőrök szóbeli meghallgatásuk során elmondták, hogy az intézkedés alatt a panaszos magatartása nem volt kiszámítható, mert hol nyugodtan, hol idegesen viselkedett. A bilincshasználat tényét közölték a panaszossal. A bilincselés jogalapja az Rtv. 48. § b) pont volt, a kezeit előre helyzetben bilincselték.

A kivizsgálás során a rendelkezésünkre álló jegyzőkönyvekből, illetve rendőri jelentésből nem volt megállapítható, hogy rendőrök valamelyike is sértegette volna, „seggfejnek” nevezte volna a hölgyet.

Továbbá megjegyzi a r. ezredes, ha a panaszost S. B. r. ftőrm. vagy L. Zs. r. ftőrm. sértegette volna, azt a kihallgatás során elmondhatta volna, illetve úgy nyilatkozott, hogy mást az esettel kapcsolatban nem kíván elmondani. A jegyellenőrök sem nyilatkoztak úgy a vallomásuk során, hogy sértő módon beszéltek volna a rendőrök a panaszossal.

A további vizsgálat során szóban meghallgatta a r. ezredes a kihallgatást végző N. I. r. ftzls-t, aki kérdésre elmondta, hogy a panaszos a kihallgatás során közölte, hogy nem kér másolati példányt az általa elmondottakat tartalmazó jegyzőkönyvből, ezért nem kapott a panaszos a dokumentumból.

A r. ezredes megjegyezte még, hogy a rendőrök az előírásoknak megfelelően, szabályszerűen készítették el a jegyzőkönyvet és nyilatkoztatták a gyanúsítottat a jogairól és kötelezettségeiről. Azt a tényt, hogy a gyanúsított nem kért a jegyzőkönyvből másolatot nem rögzítették a dokumentumban, mert az nem tartozik az ügyhöz, az nem része a vallomásának.

Az esettel kapcsolatban olyan tanút felkutatni nem állt módjukban, aki érdemben nyilatkozni tudott volna az esettel kapcsolatban, mivel a tömegközlekedési eszköz tovább haladt, illetve a róla leszálló utasok, pedig elhagyták a megállót A környéken felszerelt térfelügyelőkamera,

amely segítette volna az intézkedés szakszerű kivizsgálását, nem működött javítás alatt áll.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv. és a szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) rendelkezéseire – a panaszos kifogásaival összefüggésben az alábbi megállapításra jutott.

A vizsgálat során a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye Szabadság és Felelősség fejezetének XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, a IV. cikkben rögzített személyi szabadsághoz való jogát, továbbá a II. cikkben rögzített emberi méltósághoz való jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület elsőként az vizsgálta, hogy az adott körülmények között a rendőrök a panaszost indokoltan vonták-e intézkedés alá.

A Testület az események értékelése kapcsán utal a rendőrt terhelő intézkedési kötelezettségre, amelyet az Rtv. 13. §-a szabályoz. Eszerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyen a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A fenti rendelkezést a Szolgálati Szabályzat 8-9. §-a az alábbiakkal egészíti ki. A rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében. A rendőr a magánindítványra büntethető bűncselekmény észlelése esetén a feljelentés megtételére jogosult kérésére megadja a szükséges felvilágosítást. A rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki. A szabálysértést észlelő rendőr figyelmeztetést azon szabálysértés esetén alkalmazhat, amely miatt helyszíni bírságot szabhat ki. A rendőrt közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés észlelése vagy tudomására hozása esetén abban az esetben terheli a közigazgatási hatósági eljárás lefolytatása érdekében szükséges intézkedési kötelezettség, ha *a)* ilyen jellegű szolgálati feladat ellátására kapott utasítást, vagy *b)* intézkedése során ilyen jogsértést észlel, és - amennyiben ez az eljárás lefolytatásának jogszabályi feltétele - rendelkezik a tevékenység ellátáshoz, illetve a szabályszegés dokumentálásához szükséges technikai eszközzel.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) 170. §-a szerint aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotráncozást vagy riadalmat keltsen, garázdaság szabálysértését követi el.

A garázdaság bűncselekményi tényállását a Büntető törvénykönyvről (továbbiakban: Btk.) 339. § (1) bekezdése rendezi, eszerint aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos

magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Btk 311. § rendezi a Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak tényállását, eszerint a 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

A Btk. 310. § szerint aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,

b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy

c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A fent hivatkozott rendelkezések alkalmazhatósága szempontjából a következők említése szükséges.

A Testület ezen a ponton szükségesnek tartja felhívni a figyelmet töretlen gyakorlatára, miszerint ha az Rtv. szerinti rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (pl. bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára) hivatkozik, a Testület – a kérdéses cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Amennyiben a Testület ezt a vizsgálatot nem végezné el, a jogkorlátozás érdemi kontrollja kiüresedne, illetve elmaradna, és ezzel sérülne az érintett panaszhoz való alkotmányos joga.

A rendőri jelentések szerint a rendőrök az iskola rendőri feladatok ellátása közben észlelték, hogy az iskolától 15 méterre lévő megállóban két férfi és egy nő hangosan veszekszik. A panaszos a kihallgatása során, illetve a Testület Ügyfélszolgálatán tett előadásában elismerte, hogy veszekedett az ellenőrökkel, sőt egyiküket meg is ütötte.

A Testület álláspontja szerint a panaszos magatartása és az eset körülményei valóban megalapozhatta annak a gyanúját, hogy a megállóban tartózkodó személyek valamelyike szabálysértést vagy bűncselekményt követ, ezért fennállt az intézkedéshez szükséges mértékű egyszerű gyanú, ami alapján a rendőrnek intézkedési kötelezettsége keletkezett.

A fenti esemény kapcsán a Testület álláspontja szerint az Rtv. fent idézett 13. §-a, illetve a Szolgálati Szabályzat 8-9. §-a alapján fennállt a rendőrség intézkedési kötelezettsége az esetleges szabálysértés vagy bűncselekmény felderítése érdekében.

2) A panaszos elállítása kapcsán az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

a) A rendőri jelentésekből kitűnik, hogy az intézkedő rendőrök meghallgatták a feleket, majd BKK ellenőrök elmondták, hogy a panaszosnak nem volt jegye, majd megpróbált menekülni az ellenőrök elől, ennek során leugrott a szerelvényről magával rántva az egyik ellenőrt, akit megütött és meg is karmolt az arcán.

A rendőrségi iratok szerint a panaszost az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján állították elő. A hivatkozott jogszabályhely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek. A fenti rendelkezés a rendőrnek nem biztosít mérlegelési lehetőséget, hanem tettenérés esetén kötelező jelleggel írja elő az intézkedés alá vont előállítását.

Sem az Rtv., sem a büntető anyagi, illetve eljárási szabályok nem tartalmazzák a „tettenérés” meghatározását, a Testületnek tehát szükséges elvégezni a fogalom elemzését ahhoz, hogy megítélhesse, jelen ügyben alappal hivatkozik-e a rendőrség a tettenérésre, mint kötelező előállítási okra.

A Btk. kommentárja szerint a bírói gyakorlat – a tetten ért tolvaj által az eltulajdonított dolog megtartása érdekében alkalmazott erőszak rabláskénti minősülése kapcsán – a tettenérés fogalmát tágan értelmezi, nem csak a cselekmény véghezvitele közbeni leleplezést érti rajta, hanem megállapíthatónak tartja akkor is, ha a bűncselekmény felfedezése a lopás befejezését jelentő elvétel után, de még az elvitel közben történik. Tettenérésnek minősül a lakásbetörés elkövetőjének a folyamatos üldözés utáni, akár a helyszíntől távoli elfogása is, ám a folyamatos üldözés megállapításának feltétele a helyszínről távozó tolvaj *folyamatos* szemmel tartása és *megszakítás nélküli* üldözése. Amennyiben a folyamatos üldözés megszakad, nem beszélhetünk tetten ért tolvajról (lásd: Dr. Belovics Ervin – Dr. Molnár Gábor – Dr. Sinku Pál: Büntetőjog. Különös rész. Harmadik, átdolgozott kiadás. HVG-Orac, Budapest, 2003, 587-588. o.).

A Be. szerint [127. § (3) bekezdés] a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni. A Be. kommentárja is kiemeli, hogy nem csak az minősül tettenérésnek, ha az elkövető a cselekményt szemtanú jelenlétében hajtja végre, és őt a szemtanú elfogja, hanem az is, ha az elkövetőt akár a szemtanú, akár a szemtanú felhívása, vagy más körülmény (pl. riasztó észlelése) alapján a szemtanútól különböző személy *üldözés során* elfogja [Jakucs Tamás (szerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez, 262. o.].

Mind az anyagi, mind az eljárási törvényekhez fűzött kommentárból kiderül tehát, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve.

A tettenérés további, hasonló jelentőséggel bíró tartalmi elemét magyarázza a 13/2013. számú büntető elvi határozat (EBH2013. B.13.). A Kúrai magyarázata szerint a „Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. [...] Kétségtelen, hogy az *elfogás, visszatartás fizikai ráhatást* jelent, éppen ezért különösen vizsgálendő, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz. A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó

elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását. Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy – a tettenérő – szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a forró nyom, az időveszteség nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.”

A Kúria fenti magyarázata alapján megállapítható, hogy a tettenérésnek *a folyamatoság, a megszakítás nélküliség* mellett szükségeszerű eleme az is, hogy annak keretében sor kerüljön az elkövető *fizikai ráhatással történő üldözésére, elfogására, visszatartására*. Amennyiben az elkövető fentiek szerint leírt nyomon követhetősége megszakad, vagy ha vele szemben nem kerül sor – jellemzően fizikai ráhatással – üldözésre, visszatartásra, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

Mint hogy az előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít a rendőr számára, a Testület álláspontja szerint az ezen intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelni, hogy megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. a 33. § (1) bekezdése szerinti – azaz mérlegelés nélkül kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

A Testület az eset ennek megfelelő értékelése alapján úgy ítélte meg, hogy a panaszos vonatkozásában a tettenérés megvalósult, mivel a két ellenőr visszatartotta őt, illetve a rendőrség kikerkezéséig közvetlenül szemmel kísérte az eseményeket.

Mindezek alapján, tekintettel arra, hogy az Rtv. szabályai szerint a tettenérés kötelező előállítási ok, a Testület álláspontja szerint jogszerűen került sor a panaszos előállítására, így nem sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

b) Az előállítás időtartama vonatkozásában az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

Az előállításról kiállított igazolás szerint az előállítás 17 órakor kezdődött és 23 órakor fejeződött be.

A rendőri jelentésekből kitűnik, hogy az eljáró rendőrök 16 óra 57 perckor érkeztek meg a helyszínre, ekkor vonták a panaszost intézkedés alá, majd az előállítás keretében 17 óra 55 perc körül adták át a készenléti csoportvezetőnek, aki a fogdán helyezte el a panaszost. Az előállítással kapcsolatos nyilatkozatokat 18 óra 25 perckor töltették ki a panaszossal. Ezt követően 19 óra 35 perc és 20 óra 45 perc között meghallgatták a tanúkat. Ezt követően 22 óra és 22 óra 20 perc között kihallgatták a panaszost gyanúsítottként. A panaszost 23 órakor szabadították.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként határozza meg a 8 órás (illetve indokolt esetben, külön alaki feltételek mellett a további 4 órás) időtartamot. Felhívja a Testület a figyelmet az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. § (1) bekezdésében meghatározott azon általános arányossági követelmény is, mely szerint „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”.

Az előállítás időtartama alatt az ügyben végzett cselekmények fenti ismertetéséből kitűnik, hogy az eljárás során több olyan „üres járat” is volt, amely idő alatt semmilyen eljárási cselekmény nem zajlott. Közel 2 órát töltött úgy a panaszos a kapitányságon, hogy az ügy érdemét érintő semmilyen eljárási cselekmény nem zajlott, továbbá semmi sem indokolta, hogy a tanú kihallgatásokat bevárassák a panaszossal, ami további 2 óra várakozást jelentett számára, hiszen a helyszínen a rendőr már rögzítették a tanúk nyilatkozatát, szembesítésre pedig aznap már nem került sor, az esetlegesen felmerülő közvetítő eljárás kérdésében pedig feltételeken is lehet a gyanúsítottat nyilatkoztatni.

Minderre tekintettel a Testület álláspontja szerint a panaszos szabadságának előállítással való korlátozása nem felelt meg az arányosság követelményének, **így sérült a panaszos személyes szabadsághoz való joga az előállítás időtartama miatt.**

4) A panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszközre vonatkozó kifogás kapcsán az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

Az Rtv. 47. § alapján a rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat. A Szolgálati Szabályzat 40. §-a pedig a következőképpen rendelkezik a testi kényszerről. A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat.

A bilincs alkalmazásának eseteit az Rtv. 48. §-a sorolja fel, amely szerint a rendőr a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére bilincset alkalmazhat.

A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. §-a részletezi. Annak (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására

bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget.

A Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (6) bekezdés a) pontjának első fordulata szerint továbbá a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől, másrészt az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra kialakított járműben történik, harmadrésztől az érintett személyt a rendőr egyedül állítja elő, kivéve, ha az intézkedésben érintett kezei az erre a célra kialakított övhöz vannak bilincselve.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan. A (3) bekezdés szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A Testület ehelyütt hivatkozik az arányosság követelményére is, amelyet az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése úgy határoz meg, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdése továbbá kimondja, hogy a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A rendőri jelentések szerint a panaszossal szemben a bilincs alkalmazására az Rtv. 48. § b) pontja alapján, a támadás megakadályozása végett került sor. Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés szerint a panaszos bilincselésére azért került sor, mert az intézkedés során verbális agressziót tanúsított.

A kapitányságvezető átirata ezzel kapcsolatban már úgy fogalmaz, hogy a panaszos magatartása kiszámíthatatlan volt, hogy nyugodt, hol ideges volt.

A Testület megítélése szerint az intézkedő rendőrök az arányosság és a fokozatosság követelményét nem vették kellően figyelembe akkor, amikor megbilincseltek a panaszost

A rendőrségi iratok ugyanis csak a panaszos verbális agressziójáról számolnak be. Nem jelölnek meg olyan körülményt, amelyből arra lehetett volna következtetni, hogy a panaszos ilyen „ellenszegülése” pusztán testi kényszerrel ne lett volna megtörhető, különös figyelemmel arra, hogy létszámfőlányban voltak a rendőrök már az intézkedés kezdetekor is (ezt követően pedig még egy r. szds. érkezett a helyszínre, így ekkor már két férfi és egy női rendőr állt szemben egy intézkedés alá vont nővel).

Fontos megjegyezni, hogy a konkrét helyzetben a panaszos esetleges támadására -- mint az Rtv. 48. §-a szerinti bilincselési okra -- semmi nem utalt, továbbá nem állt fenn egyéb olyan körülmény sem, amely a testi kényszernél nagyobb korlátozással járó kényszerítő eszköz alkalmazását indokolta volna, amennyiben a panaszos ne működött volna együtt a rendőrökkel, de ilyen körülményről (az együttműködés hiányáról) sem számol be a jelentés, csupán hol nyugodt, hol ideges magatartást említ a panaszos részéről. A Testület már több alkalommal kifejtette, hogy a támadás távoli, nem konkretizálódó veszélye nem lehet a bilincs alkalmazásának alapja.

A fentiek alapján a Testület az intézkedő rendőrök előadásában nem tudott feltárni olyan elemet, ami a konkrét esetben a fokozatosság elvére is figyelemmel a bilincs alkalmazását megalapozta volna, ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga.

5) A kifogásolt hangnem kapcsán az alábbiakat állapította meg a Testület.

A rendőrök magatartásával kapcsolatban a Testület felhívja a figyelmet az Rtv. 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekre. Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az intézkedő rendőröktől – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaitól – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés. Az említett rendelkezés alapján a Testület hangsúlyozza, hogy a rendőrökre, mint a közhatalom képviselőire különös súllyal nehezedik az emberi méltóság, és az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége, ezért minden körülmények között elvárható a tisztességes, az általa képviselt közfeladat mértékéhez méltó, a másik személy emberi méltóságát mindenkor szem előtt tartó viselkedés és hangnem.

A Testület ezzel kapcsolatban szükségesnek tartja kiemelni a Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexét, amelynek 1. pontja előírja: a rendőr „önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.” Az 5. pont szerint: „a rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.” A 7. pont utolsó mondata szerint „tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.”

A Testület továbbá jelen esetben is irányadónak tartja a korábbi állásfoglalásaiban [lásd pl. a 65/2008. (VIII. 18.) sz. állásfoglalás indokolása II. részének 3. pontját] megfogalmazottakat, miszerint „a rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is első sorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerülnek – más állampolgárokénál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogosítványokkal ruházzák fel a rendőröket, így az államszervezetten belül kitüntetett pozícióba helyezve őket. Ezzel arányosan azonban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat szigorúbb követelményeket is támaszt velük szemben, és az ezeknek való megfelelést maradéktalanul megköveteli, a számonkérhetőség lehetőségeit is megteremtve.”

A jelen esetben a panaszos, illetve az intézkedő rendőr előadása oly mértékben vannak ellentmondásban, hogy további rendelkezésre álló bizonyíték hiányában az ellentmondás nem oldható fel.

Tekintettel arra, hogy a panaszos állítása és a rendőri iratok egymásnak ellentmondanak, és ezen ellentmondásokat további bizonyítási eszköz hiányában a Testület feloldani nem tudta, ezért úgy foglalt állást, hogy a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelme etekintetben nem megállapítható.

IV.

A Testület megállapítása szerint az intézkedő rendőrök a jogszabályi előírásoknak megfelelően, kellő jogalap birtokában jártak el a panaszossal szemben és vonták a panaszost intézkedés alá, ezért nem sérült a tisztességes eljáráshoz való joga. A Testület álláspontja szerint az előállításra kellő jogalap birtokában került sor, ugyanakkor az előállítás időtartama miatt sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga. Szintén sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga a bilincs alkalmazása miatt.

Ugyanakkor a bizonyítékok közötti ellentmondások feloldhatatlansága miatt a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelme a hangnemre vonatkozó kifogás kapcsán nem megállapítható.

A megvalósult alapjogsértés a Testület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokolttá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2015. május 26.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag

Dr. Cservák Csaba
testületi tag